Sagan om Gunnlög Ormstunga och Skald-Ram

Translation: P. Aug. Gödecke

Index

Sagan om Gunnlög Ormstunga och Skald-Ram

1

Om Torsten Ägilsson och hans slägt.

En man hette Torsten. Hans fader var Ägil Skallagrimsson, en sonson af Kvällulf härse från Norge, och hans moder hette Asgärd Björnsdotter. Torsten bodde på gården Borg vid Borgfjärden. Han var en rik man och stor höfdinge; han var förståndig, saktmodig och i alla stycken hofsam. Icke utmärkte han sig för växt eller styrka såsom Ägil, fadern, men han var dock en ovanlig man, vänsäll och afhållen af hela allmogen. Därtill var han en vän man, hade hvitt hår och de skönaste ögon.

Torsten var gift med Jofrid, dotter till Gunnar Lifsson. Jofrid var blott aderton vintrar gammal, då Torsten fick honne; men hon var dock redan enka, nämligen efter Torudd, Tungo-Udds son, och hade af detta gifte en dotter, Hungärd, som uppfostrades på Borg hos Torsten. Jofrid var rask och duglig och hade med Torsten många barn, af hvilka dock blott få vidkomma denna saga. Deras älste son hette Skule, den andre Kolsven, den tredje Ägil.

2

Om Torsten Ägilssons dröm.

En sommar kom, enligt sägnen, ett skepp från hafvet in i Gufåns mynning. Bärgfinn, en man af norsk ätt, rik, förståndig och till åren Kommen, var skeppare därpå. Torsten bonde red ned till skeppet; ty han hade ännu, såsom höfdinge, mest att säga och första ordet, där köpstämma hölls. De öfrige östmannen (så kallade isländingerne norrmännen, emedan de kommo till ön öster ifrån) tingade sig härbärge hvar de kunde i bygden, men Torsten tog emot skepparen, emedan denne bad att fä komma till honom. Denne Bärgfinn var mycket fåordig under vintern, ehuru Torsten visade honom stor gästfrihet; dock fann han mycket nöje uti att tyda drömmar.

Då våren kommit, sporde Torsten honom en dag, om han ville rida med honom upp under Valfjället, där borgfjärdingnrne hade sitt tingsställe; ty han hade hört, att väggarna i hans tingsbod fallit ned. Östmannen sade ja, och de redo en dag hemifrån, utom Torstens huskarlar tre man i följe, och kommo upp under Valfjället, till en gård, som heter Gränja. Där bodde en fattig man, som hette Atle. Som denne var Torstens, londsäte eller torpare, tillsade Torsten honom, att han skulle taga spade och hacka samt följa med och hjälpa dem. Och nan gjorde så.

När de kommit till bodtomterna, togo de alle uti med arbetet, rödde af platsen och lyfte upp väggarna. Som luften var het af solsken, vordo Torsten och östmannen trötte, och när do rest upp väggarna, satte de sig därför ned på bodens gård. Torsten slumrade in och gaf sig hårdt i sömnen; men östmannen, som satt hos honom, lät honom drömma till slut, och när han vaknade, var han vorden lika trött som förut. Östmannen sporde hvad han drömt, efter han sofvit så oroligt; men Torsten svarade, att det icke var värdt att lägga märke till drömmar.

När de sedan rida hem om kvällen, spörjer östmannen åter hvad Torsten drömt, och denne svarar: »Om jag säger dig drömmen, skall du också tyda ut hvad han betyder.» Östmannen sade sig nog vara man att göra detta.

Då berättade Torsten: »Jag drömde, att jag var hemma på Borg. Jag stod utanför karldörren och såg upp å husen, och å takåsen såg jag en svanhona, vän och fager; och jag tykte, att hon var min, och att jag höll henne mycket kär. Sedan såg jag en stor örn flyga ofvan ifrån fjällen. Han flög hit och satte sig hos svanhonan och kuttrade till henne med blid röst, och detta tykte jag att hon tog väl upp. Då såg jag, att örnen var svartögd och hade klor af järn; rask och oförfärad syntes han mig ock. Därefter såg jag en annan fogel, flygande söder ifrån. Han flög äfven hit till Borg och satte sig å husen hos svanhonan och ville vinna henne åt sig. Det var också en stor örn. Men strax vardt den förste örnen vred, då den andre kom till, och de drabbade samman skarpt och länge, och det såg jag, att bägge dera blödde. Och så lyktades deras lek, att båda segnade ned från takåsen åt hvar sitt håll, och voro då båda döda. Men svanhonan satt kvar, hängde med hufvudet och var mycket sorgsen. Och då såg jag en annan fogel flyga ur västern; det var en falk. Han satte sig hos svanhonan och var blid och vänlig mot henne, och till sist flögo de båda bort i samma väderstreck. Och då vaknade jag.»

»Men det där är en dröm, som ej är värd att lägga märke till», vidfogade han. »Denna dröm bådar kanske blott oväder, och att stormarna skola mötas i luften från de väderstreck, ur hvilka jag tykte att foglarna flögo.» Ostmannen säger: »Icke är det min tro att så är», och Torsten svarade: »Så gör då af drömmen hvad dig synes rimligast och låt mig få höra!»

Då uttydde östmannen drömmen och sade: »Dessa roffoglar månde vara store mäns skyddsandar. Din hustru är hafvande, och hon skall föda en jungfru, fin och fager; och du skall högt älska det barnet. Men från de väderstreck, ur hvilka du tykte, att örnarna flögo, skola hugstore män komma att fria till din dotter och fatta stor kärlek till henne och kämpa om henne. Och båda skola låta sitt lif för hennes skull, och därefter skall en tredje man komma från det väderstreck, ur hvilket falken flög, och med honom skall hon varda gift. Så har jag nu tydt din dröm, och lita på, att han skall gå i fullbordan!»

Torsten svarar: »Illa är drömmen uttydd och ovänligt tillika. Du är visst ej den, som kan tyda drömmar!» Men Östmannen säger: »Du kommer nog en gång att röna huru det går.» Efter den stunden drog sig Torsten till baka från östmannen, och när sommaren kom, for denne sin väg och är sedan ur sagan.

3

Om Helga den fagras födelse och ungdom.

Om sommaren rustade sig Torsten till tings och sade till Jofrid, sin husfru, innan han for hemifrån: »Det är nu så, att du är hafvande; och skall barnet utsättas, om du föder ett mö barn, men upptagas, om det är en svenl» Det var nämligen en sedvänja, när alt landet var hedniskt, att de mån, som fattige voro, men dock hade stor afkomma att sörja för, läto utsätta sina nyfödda barn. Dock ansågs detta alltid vara en dålig handling.

Sedan nu Torsten sagt dessa ord, svarar därför Jofrid: »Detta är en ovärdig befallning af slik man, som du är; icke höfves det dig att låta göra detta, så rik man, som du är.» Torsten svarar: »Du känner mitt skaplynne, och att det icke går väl, om man ej lyder hvad jag befalt.» Sedan red han till tings.

Men Jofrid födde under tiden ett möbarn, öfver måttan fagert. Kvinnorna ville bära det till henne; men hon sade, att detta var föga värdt. Därpå låt hon tillkalla fåraherden sin, som hette Torvard, och sade till honom: »Tag min hast och sadla honom och för detta barn väster ut till Hjordarhult, till Torgärd Ägilsdotter, och bed henne föda upp det lönligen, så att Torsten intet får veta därom. Detta barn är så kärt i minn ögon, att jag icke har hjärta att utsätta det. Här äro tre mark silfver, som du skall hafve till lön, och Torgärd skall skaffa dig in på ett skepp där väster ut och gifva dig matsäck öfver hafvet.»

Torvnrd gjorde som hon sagt och red väster ut till Hjordarhult med barnet och gaf det i Torgärds händer. Hon åter låt en af sinn åbor, som bodde på Lösingastad i Vamsfjärden, uppföda barnet. Men åt Torvard tingade hon öfverfart från Skåljavik i Stengrimsfjärden, som ligger norr ut på ön, och gaf honom matsäck öfver hafvet. Han for därifrån öfver till Norge och är nu borta ur sagan.

Och när Torsten kom hem från tinget, sade Jofrid honom, att barnet efter hans befallning blifvit utsatt, samt att fåraherden var bortlupen och hade stulit hennes häst. Torsten svarade, att hon hade handlat rätt, och fick sig en annan herde till sina får.

Nu ledo sex år, utan att detta vardt uppdagadt. Då red Torsten en gång väster ut till gästabud hos sin svåger, Olof Höskuldsson, med tillnamnet »på», hvilken bodde på Hjordarhult och då gälde för att vara den ypperste bland alle höfdingar där väster ut. Där vardt Torsten, såsom väntas kunde, väl mottagen. Och det berättas, att Torgärd en af gillesdagarna satt i högsätet och talade med sin broder Torsten, medan Olof var i samtal med andre män. Men på bänken gent emot dem sutto tre möbarn. Då sade Torgård: »Hvad tycker du om dessa små tärnor, som sitta midt emot oss, broder?» »Mycket bra», svarar han, »men en af dem är dock ojämförligt den fagraste. Hon är skön som Olof, men har ljus hy och anletsdrag af oss, myrmän.» Torgärd svarar: »Nog säger du sant däri, broder, att hon har vår slägts hy och anletsdrag; men icke brås hon i skönhet på Olof på, ty hon år ej hans dotter.» »Huru hänger detta samman», hagar Torsten, »då hon ju dock är din dotter?»

»Sanningen att säga, broder,» svarade hon, »så år denna fagra mö din dotter och icke min.» Därefter förtäljer hon honom hela sammanhanget och beder honom förlåta sin hustru och henne själf denna olydnad mot hans befallning. Torsten sade: »Jag kan icke förebrå Eder detta. Det kan ej hjälpas, det går som det gå skall i alla ting; och hafven I två lyckligt utplånat följderna af mitt vrångsinta bud. Jag tycker så mycket om denna mö, att jag känner mig lycklig att ega ett så fagert barn. Men hvad heter hon?» »Helga heter hon», svarar Torgärd. »Helga den fagra», säger Torsten. »Nu skall du rusta henne i ordning att fara hem med mig!» Hon gjorde så.

Sedan leddes Torsten ut därifrån med goda gåfvor, och red Helga hem med honom och uppfostrades i hans hus med stor omvård och kärlek af fader och moder och alle fränder.

4

Helga den fagra varder Gunnlög ormtungas löfteskvinna.

Vid den tiden bodde på gården Gälsbacka å Hvitåns strand Illuge Hallkelsson med tillnamnet den svarte. Denne Illuges farfar hette Rosskel och hans moder Turid dylla, och hon var dotter till en äldre Gunnlög ormtunga. Illuge var den störste höfdinge i Borgfjärden näst Torsten Ägilsson; han hade stora egor, var mycket hårdsint och halp kraftigt dem, som voro hans vänner. Han var gift med Ingeborg Asbjörnsdotter från Örnulfsdalen. Denna Ingeborgs fader hette Asbjörn Hårdsson, och hennes moder Torgärd Skäggesdotter från Midfjärd.

Ingeborg och Illuge hade många barn, af hvilka dock blott få vidkomma denna saga. En af deras söner hette Härmund, en annan Gunnlög. Båda voro hoppfulle män och vid denna tid fullvuxne. Om Gunnlög är det särskildt sagdt, att han vardt tidigt mogen, var stor och stark, hade ljusbrunt hår, som föll vackert på skuldrorna, svarta ögon och mindre välbildad näsa, men dock i det hela tilltalande ansigtsdrag. Han var smal om midjan, bred öfver härdarna, väl för sig kommen, i alt sitt skaplynne våldsam, dristig och storslagen alt från sinn tidigaste år; han väjde aldrig undan, for hårdt fram, var stor skald, hälst då det gälde nidvisor, och kallades därför Gunnlög ormtunga. Härmund var mer vänsäll och afhållen än Gunnlög och såg ut som en höfdinge.

Då Gunnlög var tolf år gammal, bad han sin fader om något att resa med och sade han sig vilja fara till främmande land att se andra människors seder. Men Illuge bonde ville ej gå in på detta utan sade, att Gunnlög icke skulle kunna vinna något anseende utomlands, då han ju aldrig kunnat lefva i sämja där hemma. Och det hände sig kort tid därefter, att Illuge bonde, då han kom ut tidigt på morgonen, fick se gårdsboden stå öppen och sex varusäckar stå utburna på bordläggningen. Dessutom lågo där sadlar. Han tykte, att alt detta var mycket underligt. I det samma kom också en man till stället, hvilken ledde fram fyra hästar; och Gunnlög, Illuges egen son, var där äfven och sade: »Det är jag, som burit ut säckarna.» Då sporde Illuge, hvi han gjort så, och Gunnlög svarade, att detta vore hvad han behöfde med på resan. Men Illuge sade: »Akta dig att ryckas med mig om makten eller att fara hvart det vara må, förr ån jag vill!» Därpå slängde han varusäckarna in i huset igen.

Gunnlög red då bort därifrån och kom om kvällen ned till Borg, där Torsten bonde bjöd honom att vara kvar. Detta gjorde Gunnlög gärna och omtalade för Torsten, hvad som tilldragit sig mellan honom och fadern. Torsten bjöd honom att vara där så länge han ville, och han stannade därför ett år och lärde lagkunskap af Torsten och vann äfven aktning af alla andre män i huset.

Gunnlög och Helga roade sig för jämnan att spela tafvel med hvar andra och fattade snart ömsesidigt tycke för hvar andra, hvilket också en gång i sinom tid vardt allom uppenbart. De voro nästan alldeles af samma ålder. Helga var så fager, att de kunnigaste män hafva sagt, att hon varit den skönaste kvinna på Island. Hennes hår var så stort, att hon kunde hölja sig hel och hållen därmed, och så fagert som guldväf. Och det fans icke i hela Borgfjärden och icke häller vida där omkring i bygderna ett så önskvårdt gifte som med Helga den fagra.

Och så hände det sig en dag, då männen sutto i stugan på Borg, att Gunnlög sade till Torsten: »Det är ännu en balk i lagen, som du icke har lärt mig, nämligen hur jag skall fasta mig en kvinna.» Torsten svarade, att detta vore en lätt sak, och så lärde han honom hvilka ordalag han efter lagen skulle nyttja, då han fäste sig en kvinna hos hennes fader eller förmyndare. Därpå sade Gunnlög: »Se nu till, om jag fått riktigt reda på det! Låt mig taga dig i handen och låtsa, som om jag fäste mig Helga, din dotter!» »Det kan vara onödigt,» invände Törsten; men Gunnlög sökte strax att fatta honom i handen och sade: »Gör mig nu blott till viljes i detta!» »Gör då som du vill», säger Torsten, »men det skola alle veta, som äro hår till städes, att detta skall vara, som om det aldrig vore gjordt, och du får icke lägga dina ord med något svek.»

Sedan tog sig Gunnlög vittnen och fåste Helga och sporde sedan, om alt gått rått och lagligt till. Torsten sade, att han burit sig väl åt, och de män, som voro till stådes, funno mycket nöje i detta upptåg.

5

Gunnlög reser utomlands.

En man hette Anund. Denne bodde söder ut på Mossfjäll, var en mycket rik man och hade godord rundt omkring på näsen där i söder. Han var gift, och hans hustru hette Geirny Gnupsdotter. Hennes fader var son till den Mulla-Gnupsson, som i forna dagar, då Island först började byggas, tagit land söder ut i Grindavik.

Anunds och Geirnys söner hette Kam, Toraren och Eindride, hvilka alle voro förhoppningsfulle män, ehuru Ram i alla stycken var den ypperste. Han vnr en stor och stark man, såg bra ut och var en god skald. När han hunnit till mogen ålder, företog han sig att göra handelsresor i främmande land och vardt allestädes, dit han kom, väl aktad.

I den tiden bodde också på gården Hjalle i Alfhus härad söder ut Torudd Öivindsson den vise och hans son Skafte, som då var lagsagoman på Island. Skaftes moder var Rannveig, dotter till Gnup Mulla-Gnupsson, och voro sålunda Skaftes och Anunds söner på mödernet syskonbarn. Och mellan alla desse frånder rådde stor vänskap.

Samtidigt bodde på Rödamjäl, något norr om Borg, Torfinn Sältoresson, hvilken hade sju förhoppningsfulle söner, bland hvilka hår må nämnas Torgisle, Ojulf och Torer, hvilka voro de främste män ute på den kanten af landet.

Och alla desse män, som här äro talde, voro samtida.

Nu kommer närmast att tälja det bästa, som händt här på Island, att hela ön vardt kristnad, och att alt folket öfvergaf sin forna tro.

Gunnlög ormtunga, om hvilken förut är taladt, vistades nu i sex år ömsom på Borg hos Torsten och ömsom hos sin fader, Illuge, på Gälsbacka. Då han hunnit aderton års ålder, var mycket god sämja rådande mellan honom och hans fader.

Det fans ock en man, som hette Torkel svarte. Denne bodde hemma hos Illuge, som var hans nära frände, och hos hvilken han uppfostrats. Denne fick ett arf att tillträda norr ut på As i Vattudalen och bad Gunnlög följa med dit. Han gjorde så, och de redo båda till sammans norr ut till As och utfingo godset af dem, som haft det om hand; men detta skedde därigenom, att Gunnlög med kraft utkräfde det.

När de redo till baka söder ut, gästade de en rik bonde, som bodde på Grimstunga. Om morgonen hade dennes fåraherde tagit Gunnlögs häst, och var den samma mycket svettig, då de fingo honom till baka. Då slog Gunnlög till fåraherden, så att denne föll ned sanslös. Men bonden kunde ej tåla detta utan kräfde böter för slaget, och Gunnlög bjöd honom en mark i skadestånd. Bonden tykte detta vara alt för litet. Då kvad Gunnlög denna visa:

»Jag bjöd dig, du bonde stark,
Af silfret det gråa en mark.
Var måttligt snål; ty jag ger
Af böljornas glans ej mer!
Tank efter! Du eljes till sist
Får ångra, att alt du mist.
Ty mer kommer ej för min skuld
Att ökas ditt flammande guld.»

Det vardt mellan dem ingen annan förlikningssumma än den, som Gunnlög bjudit, och efter denna uppgörelse redo Torkel och han söder ut till sitt hem igen.

Kort därefter bad Gunnlög för andra gången sin fader om något att resa med. »Nu skall du få din vilja fram», svarade Illuge, »ty nu är du vorden en annan karl än du förr var.» Strax därpå red Illuge därför till Odun fästegram och köpte åt Gunnlög hälften i ett skepp, som stod uppdraget på land vid Gufåns mynning. Gunnlög tackade sin fader mycket, när denne kom hem.

Torkel svarte rustade sig sedan att fara med Gunnlög ned till skeppet för att flytta laddningen om bord; ty Gunnlög var på Borg, medan skeppet utrustades, och fann mer glädje i att tala med Helga än i att arbeta med köpmännen. En dag sporde Torsten Gunnlög, om han ville rida med honom upp till hans hästläger i Långvattensdalen. Därtill svarade Gunnlög strax ja. Nu rida dessa tvänne till sammans och komma till Torstens säter, som heter Torkelsstad. Där funnos fyra röda ston, som Torsten egde, samt

en hingst, som såg mycket lofvande ut, men ännu var föga pröfvad. Denna hingst bjöd nu Torsten Gunnlög till afskedsgåfva; men han sade sig icke behöfva några hästar, då han skulle draga till sjös, till främmande land. Därefter redo de till en annan nästflock, som utgjordes af fyra märrar och en hingst. Denne var den ypperste i Borgfjärden, och bjöd Torsten honom åt Gunnlög som garva; men Gunnlög svarade, att han lika litet ville halva denne som den förre. »Men hvi bjuder du mig ej det, som jag vill hafva?» tillade han. »Hvad är då det?» säger Torsten. »Helga den fagra, din dotter», fortsatte Gunnlög. »Det är en sak, som tål att tänka på,» svarade Torsten och vände samtalet på ett annat ämne; och redo de hemledes ner utmed Långan. Då talade Gunnlög och sade: »Jag vill veta, huru du ämnar svara på mitt frieri.» »Det där var ju ett skämt af dig, hvilkct jag ej bryr mig om», svarade Torsten. Men Gunnlög sade åter: »Nej detta är icke skämt utan allvar af hela min hug.» Men Torsten svarade: »Då skall du först veta hvad du själf vill. Har du ej beslutit att resa utomlands? Och dock skickar du dig, som om du ämnade laga dig hustru! I passen icke till sammans, du och Helga. Hon är för god för dig, emedan du är så ostadig. Jag kan ej taga hänsyn till ditt frieri.» Då mälte Gunnlög åter: »Huru högt syftar du då med din dotter, då du icke vill gifta henne med en son till Illuge svarte? Eller hvar finnes här i Borgfjärd någre män, som hafva större anseende än han?» »Jag ger mig icke in på att göra några jämförelser mellan den ene och den andre,» svarar Torsten, »men vore du en slik man som din fader, då vorde du icke afvisad.» Gunnlög sade: »Med hvem vill du hällere gifta din dotter än med mig?» Torsten svarar: »Här år ju godt bra män att välja emellan. Torfinn på Rödamjäl eger sju söner, och alle äro de dugtige män.» Gunnlög invänder: »Ingen här i bygden, hvarken Anund eller Torfinn, är jämbördig man med min fader; ty till och med du står tydligen till baka mot honom. Eller hvad har du att uppvisa mot det, att han på Torsnästinget drog i kamp mot Torgrim gode Källaksson och dennes son och, ensam som han var, gick af med seger i tvisten om moder mins hemgift?» Torsten svarar: »Jag dref bort Anund synes son, Stenar, och det hölls också i sin tid för en dråplig gärning.» Gunnlög invänder: »Det är Ägil, din fader, som du har att tacka för den segern. För öfrigt torde det icke finnas mången bonde, för hvilken det går väl till sist, om han nekar mig mågskap.» Torsten svarar: »Tag du fram dina hotelser, när du kommer till baka till bönderne där uppe i fjällbygden! Härute på Myrarne kommer du ingen väg på det viset.» Om kvällen hunno de hem till Borg.

Och om morgonen rider Gunnlög uppåt fjällen till Gälsbacka och beder sin fader följa sig ut till Borg att fria till Helga. Illuge svarar: »Du är en oförståndig människa, därest du år besluten att resa utrikes och dock nu ger dig till ätt arbeta på ett frieri. Jag vet också, att slikt handlingssätt icke år dig gynsamt i Torstens ögon.» Gunnlög svarar: »Jag ärnar mig likväl ut på resan i hvad fall som hälst. Men i denna sak varder jag icko till freds, med mindre du följer mig.»

Sedan red Illuge hemifrån och drog, med elfva man i sitt följe, ned till Borg, och tog Torsten mycket väl emot honom. Tidigt om morgonen sade Illuge till Torsten, att han ville tala med honom. Torsten föreslog då, att de skulle gå afsides upp på en kulle i närheten och där samtala; och så gjorde de. Gunnlög gick också med dem dit. Därpå sade Illuge: »Gunnlög, min son, säger sig hos dig hafva väkt frieri för egen räkning till Helga, din dotter, och nu vill jag veta hvad utgång denna sak skall få. Vårt ättartal känner du, och hvad arf, han kan hafva att vänta. Det skall, för att få ditt samtycke, från min sida intet sparas för att skaffa Gunnlög gods och gård och därtill höfdingaskap, om han därigenom kommer ditt bifall närmare än förut.» Torsten svarar: »Jag har blott en sak att klandra hos Gunnlog, det, att han synes mig sa ostadig. Vore han dig lik i skaplynne, skulle jag långt ifrån sinka med mitt samtycke.» Illuge såger då: »Det kommer att slita vänskapen mellan oss två, om du nekar, att slägtskapen med honom och mig är jämngodt gifte.» Torsten svarar: »För dina ord och vår vänskap skall Helga vara Gunnlögs löfteskvinna, men ej mer, icke fästekvinna. Och tre år skall hon vänta Gunnlög, medan han reser utomlands och omskapar sig efter duglige mäns skick och seder. Men jag skall vara löst från alla aftal, om han icke kommer till baka inom den tiden, eller om han skickar sig så, att jag icke kan lika honom.» Och med denna uppgörelse skildes de åt.

Illuge rider hem, men Gunnlög till skeppet. När de fingo vind, gingo Gunnlög och hans följeslagare till sjös och kommo med sitt skepp till det nordliga Norge och seglade in uppefter Trondhjemsfjorden till Nidaros, gingo där i hamn och lossade sin last.

6

Gunnlög i Norge.

På den tiden herskade Erik jarl Håkansson och hans broder Sven öfver Norge. Erik jarl hade sitt säte inne på Lade, sin fädernegård, och var en mäktig höfdinge. Skule Torstensson, Helga den fagras broder, vistades då hos jarlen såsom dennes hirdman och var mycket aktad.

Det förtäljes, att Gunnlög och Ödun fästegram gingo med fem man i följe in på Lade. Gunnlög var klädd i grå kjortel och hvita strumpböxor. Han hade fått en böld på foten, nere vid vristen, och upp ur den samma fradgade blod och var, när han gick. I denna utstyrsel gick han och med honom Ödun fram för jarlen och hälsade honom höfviskt. Jarlen kände Ödun och sporde honom om nyheter från Island, och denne berättade sannfärdigt.

Sedan sporde jarlen Gunnlög, hvem han vore, och denne sade honom sitt namn och nämde honom sin ätt. Då sporde jarlen Skule Torstensson: »Hvad slags man är denne på Island?» »Herre,» svarade då Skule, »tagen val emot honom; ty han är den ypperste mans son på Island, Illuge svartes på Gålsbacka son, och min fosterbroder!» Jarlen sade: »Hvad går det åt din fot, isländing?» »Jag har fått en bulnad på honom,» svarade Gunnlög. »Och du haltade dock icke?» »Skulle jag halta,» svarade Gunnlög, »då båda fötterna äro lika långa!» Då mälte en af jarlens hirdmän, som hette Tore: »Den där isländingen bröstar sig så mycket, att det kunde ej skada, om vi frestade honom något.» Gunnlög gaf honom ett ögonkast och kvad:

»En hirdman jag vet,
Som är blott till förtret;
Han är ond i sin färd,
Han är tillit ej värd.»

Då ville Tore gripa till sin yx, men jarlen befalde, att han skulle lugna sig: »Icke är det manligt att lägga sådant på sinnet.» »Men huru gammal är du, isländing?» fortsatte han. »Jag är nu aderton år,» svarade Gunnlög. »Då spår jag, att du icke varder aderton år till», sade jarlen, och Gunnlög svarade, ehuru tåmmeligen lågt: »Låt du vara att önska något ondt öfver mig, utan tänk hällre på dig sjålf!» Då sporde jarlen: »Hvad mumlade du nu, isländing?» och Gunnlög svarade: »Det, som jag tykte riktigast vara, nämligen att du icke önskade något ondt öfver mig, utan hällre både hvad för dig själf bäst vore.» »Hvad då?» spörjer jarlen. »Att du icke,» svarade Gunnlög, »må få en så usel död, som Håkan jarl, din fader, fick.» Detta gjorde jarlen så röd som blod, och han ropade, att denne galning genast skulle gripas. Då gick Skule fram för jarlen och inälte: »Gören mig till viljes, herre, gifven denne man grid och låten honom strax få draga bort!» Jarlen svarade: »Må han då droga bort så fort han kan, om han vill hafva min grid, och må han sedan aldrig mer komma till baka till mitt rike!»

Då gick Skule ut med Gunnlög och ned å bryggorna. Där låg en englandsfarare, fullt rustad att lägga ut; och ombord hos honom skaffade Skule plats åt Gunnlög och dennes frände Torkel svarte. Men sin del i skeppet samt det gods, som han ej tog med till England, lemnade Gunnlög i Oduns vård.

Nu seglar Gunnlög med detta följe ut till Englands haf, och om hösten komma de söder ut till bryggorna vid London och draga på rullar sitt skepp upp på land.

7

Gunnlög i England.

På den tiden herskade öfver England konung Adelråd Jatgeirsson. Han var en god höfdinge och höll denna vinter hof i London. Gunnlög gick skyndsamt inför konungen och hälsade honom väl och vördnadsfullt. Konungen sporde från hvad land han vore. Gunnlög svarade sanningsenligt och tillade: »Men därför, herre, har jag dragit så lång väg och sökt ert möte, att jag diktat ett kvad om Eder och ville gärna, att I skullen lyssna därtill.» Konungen lofvade att göra detta, och Gunnlög framförde sin dikt fyndigt och väl. Men så lydde omkvädet i den samma:

»Englands hjältar, unga, gamla,
Kring en tapper kung sig samla;
Såsom ordet af en gud Fruktas,
Adelråd! ditt bud!»

Konungen tackade honom för kvadet och gaf honom i skaldelön en skarlakanskappa, fodrad med de yppersta skinn och guldbodd ända ned på skörten. Därefter gjorde han honom till sin hirdman; och Gunnlög var hos konungen vintern öfver samt vann mycket anseende.

Så hände sig en dag tidigt på morgonen, att Gunnlög på en gata mötte tre män, hvilkas forman, som kallade sig Tororm, var en stor och stark man och tillika ytterst vansklig att komma till rätta med. Denne ropade till Gunnlög: »Norrman,, låna mig litet penningar!» Men Gunnlög svarade: »Icke är det rådligt att lemna sina egodelar till okänd man.» Tororm sade: »Sätt själf ut betalningsdagen, så skall jag i rätt tid gälda dig min skuld!» »Så må jag då på försök inlåta mig på detta,» medgaf Gunnlög. Därpå lemnade han Tororm penningarna.

Kort tid därefter träffade Gunnlög konungen och berättade honom om lånet; men denne sade: »Nu har du handlat oförsigtigt, ty denne år den värste rånare och viking, en man, med hvilken du icke bör gifva dig i delo. Jng skall gifva dig lika mycket penningar igen.» Gunnlög svarar: »Illa vore det då bevåndt med oss, dine hirdmän, om vi skulle öfverfalla oskyldiga människor men låta slike våldsmän tnga våra egodelar ifrån oss. Det skall aldrig ske.»

Kort därefter träffade han Tororm och återkräfde penningarna af honom, men denne sade sig icke vilja betala. Då kvad Gunnlög denna visa:

»Att undanhålla guldet mig
En olyckstanke var för dig;
Ty lött ditt svek mig kunde bringa
Att svärdet kring din hjässe svinga.
Det må du veta, att jag har
Ett namn, se’n minn unga dar;
Af ormens tunga jag det vunnit,
Och gadden har ej än försvunnit.»

»Nu bjuder jag dig,» fortsätter Gunnlög, »uppgörelse efter lngen, nämligen så, att du antingen gäldar mig mina penningar eller också efter tre dagar gör holmgång med mig.» Då hånlog vikingen och sade: »Att äska mig till holmgäng har ingen dristat förr än du, sä illa åtgången, som mången förut är vorden

af mig i den leken. Jag är redo när som hälst.» Och med detta aftal skildes han och Gunnlög för den gången.

När Gunnlög sedan sade till konungen huru saken stod, svarade denne: »Nu har du stält illa till för dig; ty denne man döfvar alla vapen. Men lyd nu åtminstone mitt råd och tag emot detta svärd, som jag vill gifva dig! Med det skall du kämpa, men visa fram för honom ett annat.» För detta alt tackade Gunnlög konungen mycket. Och när de sedan mötts till holmgång, spörjer Tororm Gunnlög hvad svärd denne hade. Gunnlög drog ut ett svärd och visade honom men hade det kungliga svärdet upphängdt med en lycka om mellankaflen och gömdt under armen. När då bärsärken fick se det vapen, som Gunnlög framvisade, sade han: »Icke rädes jag för det där svärdet!» Och i det samma högg han till Gunnlög med sitt eget och klöf från honom nästan hela skölden. Men Gunnlög tog strax till det svärd, som konungen gifvit honom, och högg därmed igen; men bärsärken stod värnlös för det hugget och takte sig icke en gång med skölden, emedan han trodde, att Gunnlög fortfarande brukade, samma vapen, som han förut uppvisat. Men Gunnlög högg honom då strax banehugg.

Konungen tackade Gunnlög mycket för att han befriat landet från en sådan våldsman; och för denna bragds skull vardt Gunnlög också mycket fräjdad både i England och vida omkring i andra land.

Om våren, då skepp började att gå mellan lunden, bad Gunnlög konung Adalråd om orlof att segla bort en tid. Konungen sporde hvart han ämnade sig, och Gunnlög svarade, att han ville uppfylla några löften, som han gjort. Därpå kvad han denna visa:

»Store män och starke karlar,
trenne kungar, tvänne jarlar,
rike män med skepp på våg
skall jeg gästa pa mitt tåg.
Men när kampens norn dig kallar,
stäm mig, kung, till dina hallar
och låt ormabäddens brand stråla
kring min arm och hand!"

»Så skull ske, skald», sade konungen och gaf honom en guldring, som vog sex öre. »Men det skall du också lofva mig», fortsatte han, »att nästa höst komma åter till mig. Ty jeg vill, för dina idrotters skull, för ingen del mista dig.»

8

Gunnlög uti Irland och i Svitjod.

Därefter seglade Gunnlög med några köpmän från England norr ut till Dublin. På den tiden herskade öfver Irland en konung, som hette Sigtrygg silkeskägg, en son af Olof kvaran och drottning Kormlad. Denne Sigtrygg var nyss hunnen til makten.

Så snart Gunnlög framkommit, gick han strax in för konungen och hälsade honom väl och vördnadsfullt. Konungen tog också emot honom höfviskt. Därpå sade Gunnlög: »Jag har diktat ett kvad om Eder, herre konung, och beder, att I villen höra därpå!» »Det skall jag visst göra», svarade konungen, »ty något kvad har ingen bragt mig förr.»

Därpå kvad Gunnlög en drapa med detta omkväde:

»Sigtrygg jag min dräpa sjunger,
Sigtrygg stillar ulfvens hunger.»

Däri förekom också följande:

»Stige stark min röst,
strömme från mitt bröst
klart i kungligt hof,
Kvarans son, ditt lof!
Var min vers i dag
värden till behag,
samkar snart jag ringar,
sångarlön som klingar.
Herre, hör mig du,
hur jag sjunger nu;
det är drapalag,
dråpligt skaldeslag!»

Konungen tackade honom för kvadet, kallade till sig sin skattmästare och sade så: »Huru skall jag lönn skalden för denna sång?» »Hvad tycken I själf, herre?» svarade denne. »Om jag ger honom två handelsskepp,» sporde konungen, »har jag då lönat honom nog?» »Mer än nog, herre 1» svarade skattmästaren. »Andre konungar gifva som sångarlön en eller annan kostbarhet, ett godt svärd eller goda guldringar.» Då gaf konungen honom sina nya skarlakanskläder, en med guldhäktor sirad kjortel och en kappa med präktigt skinnfoder, samt en guldring, som var en mark tung. Gunnlög tackade honom höfviskt, dröjde kvar ännu en liten tid och for dädan till Orkenöarna.

På den tiden herskade Sigurd jarl Ladversson öfver dessa öar. Han var mycket vänlig mot alla isländingar, hvarför också Gunnlög drog upp till honom, hälsade höfviskt och sade sig hafva diktat ett kvad till hans åra. Jarlen sade sig gärna vilja höra ett kvad af en så högättad isländing, som han var. Då framförde Gunnlög sitt kvad, och det var en flock, mycket väl diktad. Till skaldelön gaf jarlen honom sedan en yx med bredt blad, alt igenom inlagd med silfver, och bad honom tillika att varda sin man. Gunnlög tackade honom för gåfvan och likaså för det goda tillbudet men sade sig vara tvungen att fara öster ut till Svitjod. Därpå gick han ombord med några köpmän, som skulle segla till Norge, och kommo de om hösten fram till Konungnhälla i Viken. Torkel, Gunnlögs frände, var äfven med, ty han följde honom ständigt. Från Konungahälla togo nu Gunnlög och han en vägvisare upp i Västergötland och framkommo till den köpstad, som heter Skara.

Där herskade då en jarl, som hette Sigurd, en till åren kommen man. Gunnlög gick fram för honom, hälsade honom höfviskt och sade sig hafva diktat ett kvad om honom. Jarlen gaf honom ljud, och Gunnlög framförde kvadet, som var en flock. Därpå tackade jarlen honom, lönade honom väl och bjöd honom vara hos sig öfver vintern.

Sigurd jarl höll ett stort gästabud under julen; och på självfva julaftonen kommo sändebud från Erik jarl i Norge, tolf man i följe, hvilka medförde gåfvor till Sigurd jarl. Denne fägnade dem väl och gaf dem öfver julen säte i solen vid Gunnlögs sida. Där var lust och gamman vid gästabuden. Götarne sade, att ingen jarl var mera hög och fräjdad än Sigurd; men norrmännen tykte, att Erik jarl var yppare ändå. Om detta råkade de i träta, och båda folkens män valde Gunnlög till skiljedomare i saken. Då kvad Gunnlög denna visa:

»Kämpar, I, som Sigurd prisen,
det är sanning hvad I visen;
ty han styrt med hjältemod
draken uppå stormhäfd flod!
Erik dock, den segersälle,
kufvat har på månget ställe
öster ut, i härnadståg,
större storm och högre våg.»

Alle voro väl förnöjde med denna dom, men i synnerhet norrmännen. Desse drogo sedan efter julen därifrån med rika gåfvor, som Sigurd jarl sände Erik jarl. För denne sin herre omtalade nu sändebuden Gunnlögs dom. Jarlen tykte då, att Gunnlög visat honom vänskap och trofasthet, och lät det löftet falla, att i hans rike skulle Gunnlög hafva frid och hägn. Detta löfte kom sedan till Gunnlögs öron.

Slutligen gaf Sigurd, jarl åt Gunnlög en vägvisare, som denne begärt, till Tiundaland i Svitjod.

9

Gunnlög drager till konung Olof skötkonung i Upsala.

På den tiden herskade öfver Svitjod konung Olof, af norrmännen kallad »svenske» och af sitt eget folk »skötkonung». Denne Olof var son af konung Erik segersäll och Sigrid storråda, Skagel-Tostes dotter. Han var en mäktig och namnkunnig konung och en mycket praktlysten herre.

Gunnlög kom till Upsala kort före svearnes vårting och hälsade konungen vördnadsfullt, så snart han träffade honom. Konungen mottog Gunnlög väl och sporde honom hvem han var. Denne svarade då, att han var en isländing. Då vände sig konungen till Ram Anundsson från Mossfjäll på Island, om hvilken förut är omtaladt, att han, hunnen till mogen ålder, dragit ut på handelsresor i främmande land; och honom sporde nu konung Olof, från hvilken slägt på Island Gunnlög härstammade. Ram steg upp från gästernes bänk, högvuxen och rask att se, steg fram till konungen och svarade: »Herre!» säger han, »denne isländing är af den yppersta härkomst och själf en den mest raske och oförfärade man.» »Må han då få säte vid din sida,» sade konungen. Sedan sade Gunnlög: »Jag har ett kvad att frambära för Eder, herre konung, och ville gärna, att I lyssnaden därtill och äskaden ljud i salen åt mig.» »Gack dock först och sitt ned!» svarade konungen; »ty vi hafva ej nu tid att sitta och höra på kvad.» Då gick Gunnlög bort och satte sig.

De började da ett samtal med hvar andra, Gunnlög och Ram, och förtalde för hvar andra om sina resor. Ram sade, huru han sommaren förut farit från Island till Norge samt i början af vintern vidare öster ut till Svitjod. Båda vordo snart goda vänner.

Men så hände sig en dag, sedan tinget var förlidet, att de båda, Gunnlög och Ram, voro på en gång inför konungen. Då sade Gunnlög: »Nu ville jag, herre, att I hörden på mitt kvad!» »Nå väl då!» svarade konungen. »Men nu ville jag också, herre,» sade Ram, »framföra mitt kvad.» »Det går också för sig,» svarade konungen. »Då vill jag dock först få framsäga mitt,» inföll Gunnlög, »om I tillåten det, herre!» »Men första rummet är dock mitt, herre,» invände Ram, »efter som jag var den förste af oss, som kom till edert hof.» Då sade Gunnlög: »Hvar kommo våra fäder till ett ställe, där min fader gick i släptåg efter din, såsom båten efter skeppet? Hvar i all verlden skulle slikt hafva skett? Ingenstädes. Sammalunda skall det ock vara med ordningen mellan oss.» »Låtom oss dock visa så mycket lefnadsvett,» invände Ram, »att vi ej längre träta om detta, utan låta konungens ord afgöra saken!» Då sade konung Olof: »Gunnlög må kväda först; ty han kan minst fördraga att icke få sin vilje fram.» Därpå kvad Gunnlög den dapa, som han diktat om konung Olof, och när han lyktat, vände sig

konungen till Rom och sporde, huru denne tykte att kvadet var diktadt. »Väl, herre konung», svarade Ram. »Det är ett kvad, fullt af stora ord, men dock icke fagert, utan sträft i tonen, liksom Gunnlög själf är i sitt skaplynne.» »Så för nu fram ditt eget kvad, Ram!» sade konungen sedan. Och Ram gjorde så. Men när detta var slutadt, vände sig konungen till Gunnlög och sporde: »Huru tycker då du, att Rams kvad år diktadt?» »Godt och väl, herre!» svarade Gunnlög. »Det är ett fagert kvad, liksom Ram själf är fager att se på; men det är dock alt för litet värde med det. Eller hvi diktar du en flock om konung Olof?» tillägger han, vänd till Ram. »Tror du honom icke en riktig drapa värd?» Ram svarar: »Låtoum oss ej längre tala om detta nu! Det kommer nog den dag», tillägger han, »då vi skola taga upp den här saken om igen, om det också ej kan ske nu strax.» Och se’n det ordet var sagdt, skildes de åt.

Kort därpå vardt Ram hirdman hos konung Olof och bad om orlof att få resa bort, hvilket konungen också gaf honom. Men när Ram var rustad til färden, sade han till Gunnlög: »Nu må det vara slut med vänskapen mellan mig och dig; ty nedsätta mig för höfdingen här, det är det enda, du velat. Men lika stor vanära, som du önskat mig här, skall jag en gång bringa öfver dig själf.» Men Gunnlög svarade: »Med hot skrämmer du mig icke. Och aldrig skall det mellan oss två varda ett sådant möte, att jag i anseende skulle stå till baka för dig.»

Konung Olof gaf vid skilsmässan Ram stora gåfvor, och for denne sedan bort. Om våren kom han väster ut till Trondhjem, utrustade sitt skepp och seglade om sommaren till Island, där han landade i Leruvik nedanför Hede. Alle hans frånder och vänner vordo glade öfver hans återkomst, och dröjde han den vintern öfver hemma hos sin fader.

Om sommaren möttes på alltinget de båda frånderne, Skafte lagman och Skald-Ram. Då sade Ram: »Bistå mig, frände, att hos Torsten Ägilsson fria till Helga, hans dotter!» Skafte svarade: »Ar hon icke förut Gunnlög ormtungas löfteskvinna?» Då sade Ram: »Ar då icke den tid, som aftalats mellan dem, utlupen nu? Dess utom är nu mera den mannens öfvermod alt för stort, att han skulle akta eller taga vara på det aftalet.» Skafte svarade: »Så låtom oss då göra såsom dig synes!» Därpå gingo de med stort följe till Torsten Ägilssons ljöd, och Skutte sade, sedan värden fägnat dem väl: »Rum, min frände, vill bedja om Helga, din dotter, och äro dig väl kända hans ätt, hans rikedom och hans manliga duglighet, desslikes ock hans vänners och fränders stora makt.» Torsten svarar: »Hon är förut Gunnlögs löftskvinna, och vill jag hålla fast vid alla de aftal, som med honom gjorts.» Skafte sade: »Aro icke nu de tre vintrar lidna, som i denna sak aftalats mellan Eder?» »Jo,» svarade Torsten, »men dock icke sommaren. Annu är det icke för sent, utt han i sommar kan komma åter.» Skafte invände: »Men om han nu icke kommit, när sommaren är slut, hvad utsigt hafva vi då i denna sak?» Torsten svarade: »Nästa sommar skola vi åter mötas här, och må vi då se till, hvad oss synes rådligast. Men att tala mera om dennu sak den här gången, det tjänar till intet.» Med detta aftal skildes de åt, och red hvar och en hem till sitt från tinget.

Icke var det länge någon hemlighet, att Ram friade till Helga. Icke häller kom Gunnlög åter ut till Island denna sommar.

På alltinget nästa sommar framförde Skafte och Ram frieriet ännu ifrigare: nu åtminstone, mente de, vore Torsten lös och ledig från alla aftal med Gunnlög. Torsten svarade: »Många döttrar har jag icke att sörja för, men hur få de äro, ville jag dock ej gärna, att de skulle varda ett tvisteämne mellan män. Nu vill jag först träffa Illuge svarte,» tillade han. Därpå sökte han denne, och när de träffades, sade Torsten: »Huru tycker du, är jag icke nu löst från alla aftal med Gunnlög, din son?» »Det är du för visso», svarade Illuge, »om du så vill. Föga har jng nu att göra, vare sig till eller ifrå, i denna sak, efter jag så föga känner, huru Gunnlög, min son, har det vid det här laget.» Då gick Torsten till Skafte, och köpslogo desse tvänne på sedvanligt sätt om giftermålet, tills aftaladt vardt, att bröllop skulle stå på Borg första vinternatten, i fall nämligen Gunnlög ej häller denna sommar komme ut till Island. Om däremot Gunnlög komme hem igen och, kräfde sin lofvade brud, skulle Torsten åter vara löst från alla

sina aftal med Ram. Efter denna uppgörelse red hvar och en hem från tinget.

Tiden gick, men Gunnlög kom icke åter. Och Helga grämde sig djupt öfver hvad som var aftaladt.

10

Gunnlög reser åter till England, Norge och Island.

Nu är tid att tälja om Gunnlög, att han reste från Svitjod samma sommar, som Ram for till Island, och att han vid skilsmässan fick goda gåfvor af konung Olof.

När nu Gunnlög återkommit till England, tog konung Adalråd väl emot honom, och dröjde Gunnlög, aktad och ärad, kvar hos honom he|a vintern öfver.

På den tiden herskade konung Knut den mäktige öfver Danmark. Denne, som var en son af konung Sven tjuguskägg, hade just nyss tagit arf efter sin fader och hotade ständigt att göra ett härnadståg till England, emedan konung Sven, hans fader, innan han dog, där väster ut, i detta land, vunnit ett stort rike. Just nu var också en stor här af danskar ute i England. Denna anfördes af en höfdinge, som hette Häming, en son af Strutharald jarl och broder till Sigvald jarl; och höll denne höfdinge i tukt och lydnad under konung Knut hela det rike, som konung Sven fordom vunnit.

Om våren bud Gunnlög konung Adalråd om orlof att resa bort. Men denne svarade: »Ej höfves det dig, då du ju är min hirdman, att lemna mig just nu, då slik ofrid hotar att uppstå här i England.» Då sade Gunnlög: »Så må jag lyda eder vilje i denna sak, min herre och husbonde! Men lofva mig att få resa bort nästa sommar, om danskarne icke komma!» »Detta är tids nog för os att se till, när den tiden kommer», svarade konungen. Nu led denna sommar och vintern därpå, och några danskar kommo ändå icke. Och efter midsommaren fick Gunnlög af konungen lof att resa bort, och drog han då dädan öster ut till Norge och träffade på Lade Erik, jarl i Trondhjem. Denne tog vill emot honom och bad honom stanna kvar hos sig. Gunnlög tackade honom för tillbudet men sade sig dock först vilja fara ut till Island att besöka sin fästmö. Då invände jarlen, att alla skepp, som rustat sig till islandsfärd, redan afseglat; men en hirdman förtalde, att Hallfred vandrådaskald ännu dagen förut legat qvar ute vid Agdanäs. »Detta kan vara en möjlighet», svarade jarlen; »ty han seglade härifrån för fem dygn sedan.» Erik jarl lät då hjälpa Gunnlög ut till Hallfred, hvilken med glädje mottog honom. De fingo strax god vind ut till sjös och afseglade, muntre och glade.

Det var nu sent pä sommaren. Hallfred talade till Gunnlög: »Har du sport, att Ram Anundsson friar till Helga den fagra?»(Gunnlög sade sig väl hafva hört något ditåt, men dock intet bestämdt. Hallfred berättade honom då så mycket han kände till, äfven det, att månge påstodo, att Rum ingalunda vore en mindre rask och duglig man än Gunnlög. Då kvad Gunnlög denna visa:

»Ostanvinden stormar hårdt,
skeppet vräks af böljan svart;
men hvad bryr mig det i hågen,
att jag möter storm på vågen!
Värre grämer ryktet då,
som om mig jag hörer gå,
att för Ram jag skulle vika,
ej med honom skattas lika.»

Hallfred vidblef sedan: »Det må jag Önska, stallbroder!» sade han, »att din sak med Ram måtte aflöpa bättre än min. Jag kom för några få år sedan med mitt skepp till Leruvik nedanför Hede. Jag var just skyldig en af Rams huskarlar en half mark silfver, men brydde mig ej om att gälda den samma. Då kom Ram ridande ned till oss med sextio man och afhögg landtrossarna, så att skeppet dref upp på lerbankarna och var nåra att stranda. Jag måste då lemna Ram full afgörande rått i målet och gålda en hel mark. Af slik art är alt, som jag har att tälja om honom. Men vid det tillfället talade också han och jag mellan fyra ögon om Helga, och han lofvade mycket hennes skönhet.» Då kvad Gunnlög denna visa:

"Raskt må Ram väl slåss,
rysta kampens bloss;
men min mö ej vinner
mannen, hur han brinner.
Ty hon tänker på
troget, hur vi två
lekt med lust och gamman,
lekt gulltafvel samman.»

»Detta är vackert diktadt», sade Hallfred.

En half månad före vinternatten landade de norrut i Rönhamn vid Mjålrackaslätten och lossade där sin last.

En man hette Tord. Han var bondeson där på slätten, gaf sig i brottningskamp med de nykomne köpmännen och gick illa åt dem. Till sist brottades också Gunnlög och han. Men natten förut hade Tord åkallat guden Tor till seger för sig, och det var så snart de träffades om dagen, som de röko samman. Gunnlög slog båda fötterna undan Tord och stråkte honom hufvudstupa till marken. Men den fot, på hvilken Gunnlög stod, vreds med det samma ur led, så att Gunnlög också störtade om kull. Då sade Tord: »Må hända det ej går dig bättre i en annan kamp!» »I hvilken då?» spörjer Gunnlög. »Uti saken med Ram, om han nu till vinternatten, får Helga den vana. Jag var i somras på alltinget, då den saken gjordes upp.» Gunnlög svarade intet. Hans fot vreds nu i led igen och förbands, men svullnade mycket.

Sedermera redo Gunnlög och Hallfred, tolf man högt, från Mjålrackaslätten och kommo söder ut till Gälsbacka i Borgfjärd samma lördagskväll, som bröllopet stod på Borg. Illuge tog med glädje emot Gunnlög, sin son, och dennes följeslagare. Gunnlög sade sig då strax vilja rida ned till Borg; men Illuge tykte, att detta icke var rådligt, och däri instämde alle utom Gunnlög själf. Men Gunnlög var i sjålfva verket, ehuru han ej ville låta märka det, ur stånd att fara för sin fots skull; och därför vardt det intet af med färden.

Morgonen därpå red Hallfred hem till Rädovatten i Nordådalen. Där skötte Galte, hans broder, en rask och duglig man, deras gemensamma egendom.

11

Gunnlög möter Helga och gör holmgång med Ram i Yxarå.

Nu är att säga om Ram, att han satt i sitt bröllop på Borg. Och gick sedan blund de fleste den sägen, att bruden var mycket stilla och nedslagen; ty sunt är det, som ordspråket säger, att ej lätt man glömmer hvad som ung mun gömmer, och så var det också med henne nu. Det spordes också vid detta gästabud en nyhet, att en man, som hette Svärting, son till Bock-Björn och sonson till Mulla-Gnup, friade till

Hungärd, Torudds och Jofrids dotter, och skulle deras bröllop stå uppe på Skånö under vintern strax efter Jul. Där bodde en frände till Hungärd, Torkel, son af Torfve Valbrandsson och Torudda, en syster till Tungo-Udd.

Kam for hem till Mossfjäll med Helga, sin hustru. Och när de hade lefvat där blott en kort tid till sammans, hände sig en morgon, tidigare än de plägade stiga upp, att Helga låg vaken, men Ram sof och jämrade sig i sömnen. När han till sist vaknade, sporde Helga hvad han hade drömt. Då kvad Ram denna visa:

Guldprydda brud, jag såg,
hur på din bädd jag låg
och blödde där, och tykte,
att du i faran mig trykte.
Du smärta telning min,
mjöd kan du skänka in,
men ej förbinda såren!
Snart ligger Ram på båren.

Helga ende: »Det skulle jag aldrig gråta öfver.» »Illa harven I svikit mig,» tillade hon sedan. »Gunnlög månde vara återkommen.» Och då grät Helga mycket.

Det dröjde ej häller länge, förr än Gunnlögs hemkomst spordes. Helga vardt då så trotsig mot Ram, att han icke kunde hålla henne kvar hemma hos sig, utan måste de fara åter till Borg. Och från den tiden hade Ram föga glädje af sitt äktenskap med henne.

Nu tillrustas gästabud under vintern i bröllopshuset på Skånö. Torkel Torfvesson bjöd också Illuge svarte och dennes son. Men när Illuge bonde rustade sig till färden, satt Gunnlög stilla i stugan och rustade sig icke. Då gick Illuge till honom och sade: »Hvi gör du dig icke redo, min son?» Gunnlög svarade: »Ty jag åmnar mig icke att fara.» Då sade Illuge: »Fara skall du visst, min son! Låt icke slikt komma dig till last, att längta och trängta efter den där kvinnan! Visa, att du alls icke bryr dig om hela saken! Dig skall det aldrig fattas kvinnor att välja emellan.»

Gunnlög gjorde såsom hans fader sade, och de kommo båda till bröllopet. Illuge och hans son bänkades i högsätet; men Torsten Ägilsson och Ram, hans måg, och brudgummens svit i det andra högsätet, gent emot Illuge. Kvinnorna suto på tvärpallen. Och satt Helga den fagra närmast bruden och lät sina ögon ofta löpa öfver till Gunnlög, så att det nu gick såsom det heter i ordstäfvet om dold kvinnokärlek, att blicken går, dit hjärtat trår. Gunnlög satt där i ståtlig utstyrsel. Han hade på sig de präktiga kläder, som han fått af konung Sigtrygg, och han utmärkte sig framför de öfrige männen i många stycken, både i styrka och växt och skönhet.

Det rådde föga glädje vid detta bröllop.

Den dagen, då man rustade sig att draga därifrån, gingo kvinnorna hvar för sig afsides att göra sig redo. till hemfärden. Och vid det tillfället gick Gunnlög att tala med Helga, och samtalade de långe med hvar andra. Då kvad Gunnlög också denna visa:

"Hur dagarna ko mma och gå,
Ormtunga är dyster ändå,
se’n Ram, hit kommen till baka,
vann Helga den fagra till maka.
Din fader bär silfver i lock,
mun sålde sin dotter ändock

och aktade ej, att min tunga
kan giftigt det dådet besjunga.»

Och vidare kvad han:

»Du kvinna, du vanaste vif,
stal glädjen ur skaldens lif!
Din fader och moder må rönn,
att Gunnlög dem båda skall lönn.
Så skön som de aflat dig,
så grymt må de straffas af mig;
men du som minne må bära
den skrud, jag vunnit med ära!»

Darpå gaf Gunnlög till Helga en kostbarhet af yppersta slag, den konstfullt smyckade kappa, som han fått af konung Adalråd, och hon tackade honom varmt för gåfvan.

Därpå gick Gunnlög ut. Hingstar och märrar, många mycket vackra, voro framledda sadlade och bundna uppe å broläggningen framför huset. Gunnlög sprang upp på en hingst och red i fyrsprång öfver gården bort till det ställe, där Ram stod. Ram var tvungen att jånka sig undan baklänges, men då han gjorde detta, sade Gunnlög: »Det där är onödigt för denna gången, Ram! ty i dag har du intet af mig att frukta; men jag ser, att du vet hvad du förtjänat.» Då svarade Ram med att kväda denna visa:

»Bålde man! Ej höfs det mig
att om Helga slåss med dig,
och det höfs dig själf ej häller,
ty ditt hjältenamn det gäller.

Sunnan fins det bortom sjö mången lika fager mö. Tro mig! Satt ditt skepp på vågen, Sök och finn, blif glad i hågen!»

Men Gunnlog svarade: »Låt dem vara huru många som hälst, men lör mig finnes ingen sådan.» Då lupo Illuge och Torsten till stället och ville ej, att de längre skulle tvista med hvar andra. Då kvad Gunnlög denna visa:

»Hvi såldes min gyllene mö,
min Helga, hos Ram att dö?
Ar köparn med rånarelater
min like i dåd och dater?
Just då, när min pligt jag ej svek,
och icke från Adalråd vek,
då stal han ifrån mig den unga;
nu tystne Gunnlögs tunga!»

Därefter red man bort, hvar och en till sitt, och under vintern var alt lugnt, så att intet skedde i saken. Men Ram hade alls ingen glädje mer af sitt samlif med Helga, sedan Gunnlög och hon hade råkats.

Om sommaren redo bönderne med stora följen till tings; Illuge svarte med sinn båda söner, Gunnlög och Härmund; Torsten Ägilsson med sin son Kolsven; Anund från Mossfjäll med alla sinn söner samt Svårting, Bock-Björns son.

Skafte var då ännu lagsagoman. Och en af tingsdagarna, då männen voro mycket talrikt samlade på lagbärget, steg Gunnlög upp, sedan man för dagen lyktat sina mål, äskade ljud och sade: »Ar Ram Anundsson här?» Denne svarade ju. Då fortsatte Gunnlög ormtunga: »Du vet, att du tagit min löfteskvinna ifrån mig och yppat fiendskap med mig. För den skull bjuder jag dig holmgång här å tinget, efter tre dagars frist, å Yxaråholmen.» Ram svarade: »Detta var ett anbud, som kunde väntas af dig, och är jag redo så snart du vill.»

Ingen deras fränder voro glade åt denna vändning; men det var på den tiden lag, att en hvar, som tykte sig lida orätt af en annan, hade rätt att äska sin fiende till holmgang. Och när nu tre nätter voro lidna, rustade sig Gunnlög och Ram till tvekampen. Illuge svarte följde sin son till holmen med en stor skara; men Skafte lagsagomannen, följde Ram. Desslikes också hans fader samt andre hans fränder. Innan Gunnlög gick ut å holmen, kvad han denna visa:

»Nu gängar jag ut å Tingvallaö,
att frälsa med svärd min röfvade mö.
Gud gifve nu skalden lycka,
att Helga från nidingen rycka!
Den lön, som kvinnorånarn är värd,
skall nu han få af mitt strålande svärd,
från bålen nu är det min vilja
hans lockiga nacke att skilja.»

Ram svarade och kvad sålunda:

»Nog vet du, att svärdet är härdadt och hvast,
men icke så känner du lyckans kast,
ej hvilken af skalderne båda
skall fallen sin fiende skåda.
Men hon, den sölje-smyckade, skall, vid ryktet från tinget om kamp och fall,
som mö och enka sörja,
hvem hälst hon stupad får spörja.»

Härmund höll skölden för sin broder Gunnlög, men Svärting, Bock-Björns son, för Ram. Med tre mark silfver skulle den, som vardt sårad, lösa sig från holmen. Ram hade rättighet att gifva förste hugget, emedan han var den utmanade, och högg hon då i öfversta randen af Gunnlögs sköld. Men svärdet brast tvärt af tätt under hjälten, så starkt hade han huggit till, och sjålfva udden dåraf, som sprang till baka från skölden, träffade Gunnlög på kinden och rispade honom, ehuru nästan mindre än intet. Strax lupo emellertid hans fader och månge andra män emellan. Då sade Gunnlög: »Nu förklarar jag Ram besegrad, emedan han är vapenlös.» »Men jag kallar dig besegrad, svarade Ram, »emedan du är vorden sårad.» Gunnlög råkade då i eld och lågor och sade, att striden ännu vore långt ifrån afgjord. Men Illuge, hans fader, kräfde, att de icke skulle fortsatta kampen längre den gången. Därtill svarade Gunnlög: »Då må jag önska af hjärtans grund, att vi två, Ram och jag, må mötas ännu en gång, där du är alt för långt borta att skilja oss åt.» Därmed skildes de för den gången, och gingo männen hem hvar och en till sin bod.

I lagrätten vardt det sedan dagen därpå i lag satt, att från den dagen all holmgång skulle afskaffas å Island, och vardt detta beslut fattadt efter tillrådan af alla de visaste män, som voro till städes, och där voro då samlade alla de kunnigaste män, som på den tiden funnos i landet. Denna tvekamp mellan Gunnlög och Ram var således den sista holmgång, som stått å Island.

Sedan hände sig en gång, då de båda bröderne, Gunnlög och Härmund, en morgon gingo till Yxarån att bada, att en flock af många kvinnor gick på andra sidan ån och bland dem Helga den fagra. Då sade Härmund: »Ser du Helga, din väninna, här midt öfver ån?» Gunnlög svarade: »Skulle jag ej se henne!» och kvad sedan denna visa:

»Du föddes för visso att lida
och mannastrider att vålla,
ty Ram slet dig bort från min sida
och vill sitt byte behålla.
Nu båtar ej se dig, du höga,
men kärlek och smärta mig tvingar;
du står alt jämt för mitt öga
så hvit som svanarnas vingar!»

Sedan gingo båda bröderne öfver ån, och Helga och Gunnlög talade en stund med hvar andra. Och når de gingo till baka till den östra sidan igen, stod Helga länge kvar och stirrade efter Gunnlög. Då såg också han sig till baka öfver ån och kvad följande visa:

»Som stjärnan från himmelen blänker,
så strålar din blick på min bana,
som falken sitt Öga sänker,
så synes din blick mig spana.
Men strömmade alla de strålar,
som himmelen har, ur ditt öga,
blott mörkret min bann dock målar,
och din är väl ljusare föga.»

Sedan alt detta skett, redo bönderne hem från tinget, och vistades Gunnlög hemma å Gälsbacka. Och en morgon, då han vaknade, voro alle männen uppstigne, så att han ensam låg. Han hade sin hviloplats uti den lykta sängen innanför bänken. In i skålen trädde då tolf män, alle fullt väpnade; det var Ram Anundsson, som kommit. Gunnlög sprang strax upp och fick fatt i sina vapen; men Ram sade: »Du har ingen fara att frukta, ty mitt ärende hit var blott detta: Du bjöd mig på alltinget i somras cn holmgång, men du tykte icke, att den samma vardt afgörande. Nu vill jag bjuda dig, att vi båda nästa sommar fara bort från Island och hålla holmgång i Norge. Där skola icke våra frän der vara till hinders,» Gunnlög svarade: »Nu talade du som en hel karl! Detta var ett anbud, som jag gerna vill taga emot; men håll nu också till godo, så mycket du vill, med hvad vårt hus förmår!» »Tack för tillbudet!» svarade Rum. »Jag vet, att det är väl unnadt, men den här gången måste vi först och främst komma till häst igen.» Och därmed skildes de.

Båda deras frånder tykte högeligen illa om detta; men de kunde icke få någon uppgörelse till stånd, enär de, som saken gälde, sjålfva voro alt för ifriga att ej ingå på något sådant. Dess utom är det ju alltid så, att hvad som skall ske, det sker.

12

Rams och Gunnlögs tvekamp i Norge.

Nu är utt tälja om Rum, att han rustade sitt skepp i Leruvikarna. Man känner namnen på två män, som foro med Ram. Den ene hette Grim, den undre Olof; de voro systersöner till hans fader Anund och båda,

som falken sitt Öga sänker, så synes din blick mig spana. Men strömmade alla de strålar, som himmelen har, ur ditt öga, blott mörkret min bann dock målar, och din är väl ljusare föga.»

Sedan alt detta skett, redo böndcrne hem från tinget, och vistades Gunnlög hemma å Gälsbacka. Och en morgon, då han vaknade, voro alle männen uppstigne, så att han ensam låg. Han hade sin hviloplats uti den lykta sängen innanför bänken. In i skålen trädde då tolf män, alle fullt väpnade; det var Ram Anundsson, som kommit. Gunnlög sprang strax upp och fick fatt i sina vapen; men Ram sade: »Du har ingen fara att frukta, ty mitt ärende hit var blott detta: Du bjöd mig på alltinget i somras en holmgång, men du tykte icke, att den samma vardt afgörande. Nu vill jag bjuda dig, att vi båda nästa sommar fara bort från Island och hålla holmgång i Norge. Där skola icke våra frän der vara till hinders,» Gunnlög svarade: »Nu talade du som en hel karl! Detta var ett anbud, som jag gerna vill taga emot; men håll nu också till godo, så mycket du vill, med hvad vårt hus förmår!» »Tack för tillbudet!» svarade Rum. »Jag vet, att det är väl unnadt, men den här gången måste vi först och främst komma till häst igen.» Och därmed skildes de.

Båda deras frånder tykte högeligen illa om detta; men de kunde icke få någon uppgörelse till stånd, enär de, som saken gälde, sjålfva voro alt för ifriga att ej ingå på något sådant. Dess utom är det ju alltid så, att hvad som skall ske, det sker.

såsom man plägar säga, pengar värde. Alle Rams fränder kände en orolig saknad, dä han for bort; men han sade, att han äskat Gunnlög till holmgång, emedan han ingen glädje hade af Helga. Han fann, att en dera af dem måste duka under för den andre.

Ram gick sedan till sjös, så snart han fick vind, och kom med sitt skepp till Trondhjem, där han dröjde vintern öfver. Och som han på denna vinter icke hörde af Gunnlög, bidade han honom på samma ställe äfven under sommaren. Och ännu en vinter dröjde han i Trondelagen på det ställe, som heter Levanger.

Gunnlög ormtunga åter hade rustat sig till sjös med Hallfred vandrådaskald norr ut å Mjälrackaslätten. Men då de sent omsider blifvit färdiga, hade de seglat ut till hafs, så snart de fått vind, men dock ej, tills kort före vinterns inbrott, hunnit längre ån till Orkenöarna. Sigurd jarl Ladversson herskade då öfver öarna, och till honom for Gunnlög och satt där, hedrad och välfägnad, vintern öfver.

Om våren rustade sig jarlen till vikingatåg, och Gunnlög gjorde sig färdig att följa honom. Under sommaren härjade de sedan vida omkring Söderöarna och Skotlands fjärdar och höllo många stora strider. Men hvart de kommo, visade sig Gunnlög våra den raskaste karl, hårdaste kämpe och tappraste hjälte. Sigurd jarl återvände tidigt på sommaren; men Gunnlög steg till skepps med några köpmän, som skulle segla till Norge, och skildes Sigurd jarl och han från hvar andra med mycken vänskap.

Gunnlög for norr ut till Lade vid Trondhjem att träffa Erik jarl. Denne mottog honom väl och bjöd honom att vara hos sig, hvilket täktes honom så godt, att han dröjde där hela den nästa vintern. Som jarlen på förhand fått veta hvad som förestod mellan Gunnlög och Ram, talade han med Gunnlög och förbjöd strängeligen, att deras tvekamp skulle hållas i hans rike. Gunnlög svarade och medgaf, att ju jarlen hade rätt att förbjuda slikt, öfver vintern dröjde han emellertid kvar men var ständigt mycket sluten och tystlåten.

Och så hände sig en dag om våren, att Gunnlög gick ut utt gå och med honom hans frånde Torkel. De gingo ett stycke bort från jarlagården och funno efter en stund på slätten framför sig en krets med karlar.

Midt inuti ringen voro två vapenklädde män, som fäktade. Den ene af dem skulle föreställa Ram, den andre Gunnlög. De kringstående sade, att isländingar aldrig voro synnerligen storsinnade, utan fast mer sene att minnas sina ord och löften. Gunnlög fann lätt, att alt detta var tillställdt till det bittraste hån och den värsta spott öfver honom själf, och han gick bort tigande.

Kort efter detta uppträde, sade Gunnlög till jarlen, att han icke längre kunde uthärda hirdmännens hån och spott öfver hans sak med Ram, utan bad han att få en vägvisare in till Levanger. Som jarlen förut hört, att Ram dragit bort från Levanger och farit Öster ut till Svitjod, gaf han Gunnlög orlof att resa och två följeslagare på färden.

Nu drager Gunnlög, själf sjunde, från Lade in till Levanger och kommer fram på kvällen. Men på morgonen samma dag hade Ram, själf femte, farit bort därifrån. Gunnlög drog då efter upp i Värndalen och kom hvarje kväll till det ställe, där Ram varit natten förut. Gunnlög fortsatte färden, till dess han kom till den öfversta gården i dalen. Denna gård hette Sul, och hade Ram på morgonen farit ut därifrån. Gunnlög beslöt då att icke hvila, utan fortsatte färden hela natten; och om morgonen, då fjälltopparna lyste röda af den första solstrålen, fingo bådas följen sigte på hvar andra.

Ram var då kommen till ett ställe, där det fans tvänne små fjällsjöar och mellan de samma släta vallar, som kualas Gleipnesvallarna. Tillika gick i den ena sjön ut ett litet nås, som heter Dingnnäs. Där ute på näset stannade Ram och hans följe, till sammans fem man, bland hvilka också Rams fränder, Grim och Olof, befunno sig. När nu de båda fienderne möttes, sade Gunnlög; »Det är nu väl, att vi två hafva träffat hvar andra.» Ram sade också, att han ingalunda var obelåten därmed. »Och står det dig nu fritt», tillade han, »att välja hvilket dera du vill, så att antingen endast vi två kämpa eller också alle sammans, dock så, att vi äro lika många på hvar dera sidan.» Gunnlög sade sig lika gärna gå in på hvilket dera som hälst af dessa två förslag. Då förklarade Rams fränder, Grim och Olof, att de icke ville stå och se på, då Gunnlög och Ram stredo; det samma betygode också Gunnlögs frände, Torkel svarte. Derpå sade Gunnlög till de vägvisare, som jarlen gifvit honom: »I två skolen inga dera hjälpa, utan sitta som vittnen, så att I sedan kunnen förtälja hvad här skett vid Rams och mitt möte.» Och detta gjorde de också.

Därpå gingo båda skarorna emot hvar andra, och kämpade alle dråpligen. Grim och Olof gingo båda emot Gunnlög, som var ensam; men kampen dem emellan lyktade dock så, att han drap dem båda, utan att dock själf varda sårad. Detta sannar också Tord Kolbensson i det kvad, som han diktade om Gunnlög ormtunga:

»Grim och Olof, muntre kämpar,
falla först for Gunnlögs svärd.
Sådan lek hans kraft ej dämpar,
Ram får följa samma färd.
Så drar vikingen från hafven,
glade Gunnlög, ned i grafven
segersmyckad, blodbesköljd,
utaf trenne fallne följd.»

Under tiden uppsökte Ram och Gunnlögs frände, Torkel svarte, hvar andra med den påföljd, att Torkel föll och miste sitt lif för Ram. Och till slut, när alla deras följeslagare fallit, kämpade Gunnlög och Ram själfva med stora hugg och oförfärade anlopp i tvekamp med hvar undra, och detta med för hvarje ögonblick stegrad hetsighet. Gunnlög brukade då det svärd, som var Adalråds härliga gåfva och ett oförlikneligt vapen. Och med detta gaf han omsider Ram ett svårt hugg, så att denne miste foten. Han föll dock icke, utan linkade baklänges till en rotfast stubbe och stödde därpå stumpen af benet. Då sade Gunnlög: »Nu är du ur stånd att strida mer. Åtminstone vill icke jag strida mera med dig, så

lemmalästad som du nu är.» »Det må så vara», svarade Ram, »att lyckan gått mig mycket emot; men jag skulle väl dock ännu kunna duga till något, om jag finge en dryck vatten». »Svik mig då icke», sade Gunnlög, »om jag hemtar dig vatten i min hjälm!» Och då Ram lofvat att icke göra detta, gick Gunnlög bort till en bäck, fyldc vatten i hjälmen och bar det till Ram. Denne sträkte sig med vänstra handen ut efter hjälmen, men högg i det samma sitt svärd i hufvudet på Gunnlög med den högra, så att denne fick ett djupt sår. Då sade Gunnlög: »Illa svek du mig nu, och vanhederligt handlade du, då jag trodde dig på ditt ord.» »Detta är sant», svarade Ram, »men jag gjorde det därför, att jag icke kan unna dig Helga den fagras famntag.» Därpå kämpade de åter i vild vrede, till dess Gunnlög till sist öfvervann Ram, så att denne miste sitt lif. Då gingo vägvisarne, som jarlen sändt med Gunnlög, fram och förbundo såret på dennes hufvud. Han satte sig därvid upp och kvad denna visa:

»Ram stod modig,
vild och blodig
nu som förr i kampens gny,
sände spjuten,
hätsk och sluten,
ut mot mig tätt som en sky.
Morgontimman
fälde dimman
till en dagg på strå och gräs; i den stunden
sjönk till grunden Helgas van på Dinganäs.»

Sedan begrofvo vägvisarne dem som fallit och lyfte slutligen Gunnlög upp på hans häst och kommo med honom ända ned till Levanger. Där låg han tre hela dygn, mottog all hugsvalelse af en prest och dog sedan och jordades vid Lövångers kyrka. Men hvar mun tykte, att det var skada på både Gunnlög och Ram, hälst för alla de tilldragelsers skull, som stodo i samband med deras slut.

13

Helgas andra giftermål och död.

Och om sommaren, innan dessa tidender spordes ute å Island, hade Illuge svarte en dröm hemma på Galsbacka. Han tykte, att Gunnlög uppenbarade sig för honom i sömnen, hemsk och blodig, och kvad för honom en visa. Denna visa mindes Illuge sedan, då han vaknade, och kvad henne sedan för andra:

»Ram var rask att svinga
röd och blodad klinga;
högg ock hårdt jag mot,
hugget klöf hans fot.
Gunnar gaf med spjutet
Gunnlögs öden slutet;
hungrig hackar ren
himlens örn hans ben.»

Samma natt hände sig också söder ut på Mossfjäll, att Anund drömde, att Ram kom till honom, också mycket blodig, och kvad följande visa:

»Svärd jag svang i döden,
svek ej minn öden,
sköldens sköna rand
sjönk ej ur min hand.

Korp nu kraxar fiken,
klöser uti liken;
gamens glupska mod
gläds att dricka blod.»

Nästföljande sommar talade Illuge svarte på lagbärget, under det alltinget var samladt, till Anund och sade: »Hvarmed vill du betala mig böter för min son, som Ram, din son, svek, trots det att han högtidligt lofvat honom fred och säkerhet?» Anund svarade: »Långt ifrån pligtig lärer jag vara att böta för honom, så svårt som jag sörjt öfver deras kamp. Emellertid kräfver jag ej haller några böter af dig för min son.» »I sitt bröst», svarade Illuge, »skall väl då någon din frände eller en af dina ättmän få umgälla det.» Och efter tinget var Illuge under hela sommaren mycket tungsint.

Men da hösten kommit, säges det red Illuge hemifrån Gälsbacka med trettio man och kom tidigt en morgon till Mossfjäll. Anund undkom visserligen själf med sina söner i kyrkan, men Illuge tog fatt på tvänne hans fränder, Björn och Torgrim. Den förre lät han dräpa, den senare fothugga. Därpå red Illuge hem, och Anund fick aldrig någon hämd för detta nederlag. Illuges andre son, Härmund, sörjde emellertid djupt sin broder, Gunnlög, och tykte ändå icke, fastän detta var gjordt, att hans broder var hämnad tillräckligt. Det fans ännu i lifvet en annan frände till Anund på Mossfjäll, nämligen en brorson, vid namn Ram. Denne var en dugtig kringresande köpman och egde ett skepp, som stod uppe i Rutafjärden. Om våren red nu Härmund Illugesson alldeles ensam hemifrån och norr ut öfver Hultavårdsheden ned till Rutafjärden samt vidare ut till Bordöre, där köpmannaskeppet låg. Köpmännen voro da nästan färdige, och Ram själf var pä land och hade med sig mänga män. Härmund red rakt emot honom, genomborrade honom med sitt spjut och sprängde därpå bort frän hans följeslagare, som stodo försagde och handfallne. Ej häller för detta dräp ifrägakommo några böter. Och därmed lyktades tvedrägten mellan Illuge svarta och Anund på Mossfjäll.

Torsten Ägilsson gifte sedan, när tiden led fram, sin dotter Helga med en man, som hette Torkel, och som var son till Hallkel. Helga for hem med honom till hans gärd i Röndalen; men hon älskade honom mindre än intet, ty hon kunde aldrig lemna Gunnlög ur sina tankar, ehuru han var död. Torkel var dock en duglig och rik man och en god skald. De egde barn till sammans, ja till och med många, såsom sönerne Toraren och Torsten och ändå flera. Men trots alt detta, var dock Helgas största glädje att breda ut för sig den präktiga kappan, som hon fått af Gunnlög, och att sedan sitta timme efter timme och stirra på henne.

En gång utbröt det en svår farsot på Torkels och Helgas gård, och månge lägo länge och tärdes däraf. Helga smittades också, men vardt icke sängliggande. Så hände sig en lördagsafton, att Helga satt framför eldarna i salen och lutade sitt hufvud i sin husbondes, Torkels, knä och lät sända efter den kappa, som hon fått af Gunnlög. Och när hon fått kappan, satte hon sig upp, utbredde henne framför sig och såg en stund på henne. Därpå sjönk hon till baka i sin husbondes famn och var då död. Då kvad Torkel denna visa:

»På min arm, med bröst i brand,
linhöljd brud jag ofta lade,
dock i sinn drömmars land
Gunnlög blott i famn hon hade.
Nu hon sofver tyngre sömn,
drömmer mera ljufva drömmar;
men det kval, hvarför jag ömmar,
det får aldrig ro i sömn.
Ty bland alt är tyngst att bida
strålen af ett slocknadt ljus.

fåfängt vänta till sin sida makan,
rykt ur sköfladt hus.»

Helgas lik fördes till kyrkan, och Torkel begrof det. Hennes död vardt också, såsom väntas kunde, mycket beryktad. Och härmed lyktar sagan.